

Геополитички и идеолошки аспекти ривалства САД и Кине

Владимир ТРАПАРА¹

Апстракт: Већина истраживача међународних односа слаже се да ће њихов водећи елемент у наставку 21. века бити ривалство и потенцијални сукоб двеју најмоћнијих светских сила – Сједињених Држава и Кине. Разилажења, међутим, постоје око оцене карактера овог ривалства и његових аспеката, што отежава прогнозу његовог даљег кретања и формулисање препорука за избегавање избијања сукоба. Аутор се у овом раду критички поставља у односу на постојећа поимања америчко-кинеских односа и представља сопствено виђење. Први његов елемент је да се актуелни међународни систем тренутно налази у фази консолидације нове биполарности (уместо ранијег униполарног система), насупротив тези како се креће ка мултиполарности. Други елемент је да су заправо САД ревизионистичка (хегемонистичка) сила и тиме иницијатор ривалства у односу с Кином, а не обрнуто. Трећи елемент је да је у свом геополитичком аспекту ово ривалство претежно поморског карактера, иако садржи и битну, али „скривену“ копнену црту. Четврти елемент је да је идеологија, пре него реализам и геополитика, основни покретач америчке политике према Кини, што у актуелној фази отежава америчко-кинеско ривалство, али би могло да покаже и излаз из њега.

Кључне речи: Сједињене Државе, Кина, ривалство, поларност, хегемонија, геополитика, идеологија.

Увод

Односи САД-а и Кине увелико су постали најважнија оса међународних односа, преузимајући примат од некадашњег америчко-сојетског хладноратовског ривалства (које је у међувремену обновљено као нови хладни рат САД-а и Русије). Да ли ће ови односи у неком тренутку из све оштријег мирнодопског надметања прећи у отворену конфронтацију потенцијално оружаног карактера – питање је свих питања на које би одговор требало да покушају да дају истраживачи

---

¹ Виши научни сарадник, Институт за међународну политику и привреду, Београд, vtragara@diplomacy.bg.ac.rs, <https://orcid.org/0000-0001-9975-6446>.

Рад је настао у оквиру пројекта „Србија и изазови у међународним односима 2024. године“, који финансира Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије, а реализује Институт за међународну политику и привреду током 2024. године.

међународних односа. Већина до сада изнетих виђења, међутим, прави неколико основних грешака у карактеризацији поменутог ривалства, чиме слаби свој капацитет за утврђивање његових перспектива и препорука за избегавање ескалације. Прва грешка која се прави јесте посматрање актуелног међународног система као униполарног који тежи (обнови) мултиполарности, занемарујући све већу неравнотежу моћи између растуће Кине и осталих актуелних и потенцијалних великих сила. Друга лежи у посматрању Кине као ревизионистичке силе, која изазива америчку хегемонију и жели да преобликује постојећи међународни поредак, чиме се испушта из вида да су заправо САД те које то све време чине, будући да заправо нису хегемон већ желе то да постану. Трећа грешка произилази из неодговарајућег разумевања геополитичких аспеката кинеско-америчког ривалства, које се посматра слично таласократско-телурукратском руско-америчком ривалству, иако је оно заправо преовлађујуће поморског карактера. И четврто, реалистичко посматрање ривалства САД-а и Кине као неминовног, с обзиром на то да њихово место у системској расподели моћи занемарује снажну идеолошку мотивацију која стоји иза америчког приступа Кини (иако сами реалисти итекако увиђају ту мотивацију када критикују амерички хегемонизам). У наставку рада размотрићемо сва четири наведена аспекта и установити шта њихово другачије разумевање значи за анализу кинеско-америчких односа и њихове могуће ескалације ка оружаном сукобу.

Нова биполарност

Под поларношћу у међународним односима, у најкраћем, сматра се расподела моћи међу државама које чине међународни систем. Највећи део теоријске литературе придаје првенствени значај великим силама, у односу на мале и средње државе, па је тако најчешћи критеријум за одређивање поларности број великих сила у систему. Критеријум Кенета Волца (Kenneth Waltz) (1979, 103) за мерење моћи (способности) држава, према коме се као велике силе могу квалификовати само оне државе високо рангиране у погледу величине територије, броја становника, фонда ресурса, економске моћи, војне моћи и политичке стабилности, испушта из вида два битна додатна критеријума. Један је независност државе – да би држава била велика сила, мора да води независну спољну политику, а не да доследно и у највећем броју случајева следи политику неке друге силе. Други је воља државе да игра улогу велике силе, односно да посматра себе као такву, те да је и други актери посматрају као велику силу.

Ако овако сагледамо ствари, можемо одмах да оспоримо популарну тезу да је униполарни систем који је настао распадом хладноратовског биполаризма у међувремену смењен (или је макар у процесу смењивања)

новом мултиполарношћу (Пророковић 2018). Најпре, упитно је да ли су са завршетком Хладног рата Сједињене Државе остале једина велика сила у систему. Иако значајно умањених способности по свим параметрима у односу на Совјетски Савез, Руска Федерација је задржала главнину његовог војног капацитета, али и вољу да игра улогу велике силе, од самог почетка видевши потенцијалну интеграцију са својим дојучерашњим противником као савез равноправних. Кина пак својом улогом у Никсоновој триангуларној дипломатији (Kissinger 1994, 703–732) још почетком 70-их чини упитном хладноратовску биполарност, да би до краја Хладног рата, захваљујући економским реформама додатно ојачала, уједно одбивши да се потчини америчкој хегемонији. С друге стране, иако се Русија консолидовала у првој деценији 21. века, а кинески вртоглави раст наставио, чиме су ове две државе потврдиле већ присутни статус великих сила, упитно је да ли им се у међувремену у томе придружила још нека држава. Јапан, Немачка, Француска, Италија и Велика Британија наставиле су да делују као полу-суверене државе (Mearsheimer 2001, 382; Layne 2006, 113–116), покоравајући се сизеренству САД-а. Европска унија се никада није интегрисала до нивоа класичне државе да би могла постати велика сила, док ниједна друга држава није увећала своју моћ дотле да би се могла сматрати великом силом. Индија – која је тренутно томе најближа – има проблем са геополитичким положајем који је своди само на регионалну силу, а недостаје јој и одговарајућа перцепција од стране других.

Уколико се поларност система, дакле, мери укупним бројем великих сила, уместо тезе да је систем био униполаран, па се трансформисао у мултиполаран, пре би се могло рећи да је од краја Хладног рата наовамо био и остао триполаран, а то је посебна врста расподеле моћи, једнако особена у односу на биполарност као и на мултиполарност (Schweller 1998, 39–58). Штавише, у овом раду заступамо други модел одређивања поларности, према коме нису све велике силе полови, већ само оне које поседују 50 одсто и више капацитета најмоћније силе у систему (Schweller 1998, 17). Ако су САД та сила, узимајући у обзир номинални БДП као критеријум мерења економске, а годишње војне трошкове за мерење војне моћи (Трапара 2017, 66), долазимо до закључка да се Кина крајем друге деценије 21. века квалификовала као други пол моћи, док Русија остаје далеко позади. Систем је дакле биполаран – са САД-ом и Кином као половима, а Русијом као обичном великом силом. Све ближе сврставање Русије уз Кину, након почетка руско-украјинског рата 2022, нуди додатни аргумент зашто је оправдано говорити о новој биполарности, уместо о мултиполарности.

Одређивање поларности система важно је за нашу тему услед различитог утицаја који различите расподеле моћи имају на стабилност система и динамику ривалства међу великим силама, али ни теорија, ни пракса не дају једнозначан одговор на питање је ли биполарни систем подложнији рату од мултиполарног, или обратно. Искуство САД-а и

Совјетског Савеза, чији се хладни сукоб никад није претворио у врући, недовољно је, јер садржи и чинилац нуклеарног одвраћања које доприноси очувању мира. Да би се објаснило ривалство САД-а и Кине и утврдило у ком правцу би се оно могло кретати, није довољно ослонити се само на поларност система, већ и узети у обзир унутрашње карактеристике актера, односно њихових спољних политика. Но, одређивање поларности јесте неопходан први корак, јер нам анализа спољних политика САД-а и Кине неће много помоћи ако пре тога нисмо установили да је нова биполарност та која је њихово ривалство учинила најзначајнијом осом савремених међународних односа.

Амерички хегемонизам

Ослањањем само на структурни чинилац расподеле моћи у међународном систему, Волцов неореализам не може да изведе нијансирану анализу спољне политике држава. Ту могућност нуди неокласични реализам, правац који комбинује системске с унутрашњим чиниоцима, како би објаснио зашто се различите државе (или иста држава у различитим периодима) каткад различито понашају под истим условима (Rose 1998). Неокласични реалиста Рандал Швелер (Randall Schweller) (1994) у том смислу разликује *status quo* и ревизионистички оријентисане државе – ове прве имају дефанзивне спољнополитичке циљеве а друге офанзивне, независно од места у расподели моћи. Док Волцов неореализам посматра међународне сукобе као резултат безбедносне дилеме – несигурности држава да ли друге државе имају офанзивне или дефанзивне намере, услед чега се може десити да сукоб избије чак и кад су сви актери *status quo* оријентисани – према Швелеру (1996) ту дилему покреће постојање ревизионистичких, предаторских држава.

Најчешће се претпоставља да се безбедносна дилема развија између две најјаче силе у систему (без обзира је ли он мултиполаран или биполаран) – једне „владајуће“ и друге „растуће“ силе, од којих је прва по природи *status quo*, а друга ревизионистички оријентисана. Такву ситуацију – у којој до сукоба међу двема најјачим силама у систему долази онда кад „растућа“ сила покуша да „збаци“ „владајућу“, Грејем Елисон (Graham Allison) (2017) назива Тукидидовом замком, примењујући динамику избијања Пелопонеског рата између античке Атине и Спарте на низ модерних примера, укључујући и онај савремени – „владајућих“ САД и „растуће“ Кине. Проблем с овим виђењем је што је претпоставка о аутоматској *status quo* оријентацији „владајуће“ силе погрешна. Докле год поред најјаче државе постоје и друге независне велике силе – чак и онда кад је расподела моћи униполарна, с једним полом моћи и једном или више обичних великих сила – најјача држава не може се сматрати глобалним хегемоном (Mearsheimer 2001, 381),

те би настојање да то постане, елиминацијом из система осталих великих сила, представљала ревизионистичку, односно хегемонистичку политику. То је управо случај са савременим Сједињеним Државама.

И доктрина и пракса Вашингтона након Хладног рата показују јасне доказе у правцу ревизионистичке политике која тежи да преосталим великим силама – Русији и Кини – наметне вазални статус какав је претходно наметнут Јапану, Немачкој, Италији, Француској и Великој Британији. У питању је велика стратегија либералне хегемоније, вођена старом идејом Вудроа Вилсона (Woodrow Wilson) о успостављању света „безбедним за демократију“, тако што се не би дозволило да друге силе, а посебно аутократије попут Русије и Кине, имају равноправни удео у светском вођству с „изузетном“ америчком нацијом (Posen 2014; Mearsheimer 2018; Walt 2018). Од ширења постојећих и стварања нових војних савеза, преко војних интервенција које подривају постојећи међународноправни поредак, политике промене режима различитим средствима, до кршења чак и економских правила слободне трговине које су саме САД успоставиле, много је примера геополитичког притиска на Русију и Кину, али и „непослушне“ регионалне силе и мале државе (*rogue states*), како би САД успоставиле глобалну хегемонију. С друге стране, примери ревизионистичког понашања Кине су оскудни, и своде се на настојање да поврати Тајван (који је ионако њена територија), да присвоји територијалне воде у себи блиском Јужном кинеском мору, те да економски (уз ретке случајеве војне пратње, попут базе у Џибутију) продира у удаљене делове света не би ли наставила свој мирни економски раст.

Оцена да су заправо САД та сила која у оквиру ривалства с Кином својим ревизионизмом, односно хегемонизмом, провоцира сукоб а не обрнуто, битна је да би се схватило где лежи опасност од сукоба, те шта треба урадити да би се он предупредио. Ову ситуацију назваћемо обрнутом Тукидидовом замком, јер је „владајућа“ сила та која настоји да елиминише из система „растућу“, уместо „збацивања“ „владајуће“ од стране „растуће“ силе што нуди класична Тукидидова замка. Препоруке за избегавање сукоба стога треба најпре упутити на адресу ревизионистичког актера, односно САД, а основна би била да напусте велику стратегију либералне хегемоније у корист „офшор уравнотеживања“ – дефанзивне стратегије која тежи да спречи регионалне хегемоније других сила, не и да успостави сопствену (Mearsheimer 2001, 234–266). Неокласична реалистичка анализа – која комбинује утврђивање поларности система са идентификацијом ревизионистичког актера унутар ривалства – и даље није довољна да би се схватиле нијансе у перспективама за избијање сукоба, односно његово предупређење. Неопходно је у игру увести и геополитичке и идеолошке аспекте.

Поморско *vs.* копнено ривалство

Актуелно ривалство САД-а и њима предвођеног политичког Запада с једне, те руско-кинеског блока у настајању с друге стране, вратило је у анализу идеју о борби копна и мора, односно телурукратских и таласократских сила. Посматрање кинеско-америчког ривалства кроз ову призму, међутим, било би велика грешка. Док је Русија заиста пример телурукратске силе, Кина је заправо типична таласократија. Иако први поглед на мапу и велико копнено пространство Кине у срцу Евроазије може да заведе, највећи део кинеског становништва (преко 95 посто) живи у источном делу земље, или уз саму морску обалу, или у сливовима великих река које се уливају у три кинеска мора. Кинеска економија усмерена је ка мору, и највећи део кинеске спољне трговине одвија се поморским путем.

Из поморске оријентације Кине следи и претежно поморски карактер кинеско-америчког ривалства. САД, наима, настоје да контролом првог и другог ланца острва уз кинеску обалу, те одржавањем предности у ратној морнарици на отвореним морима, спрече могућност да Кина самостално штити своју поморску трговину ка удаљеним крајевима света, а нарочито да пројектује војну моћ ка њима (Yoshihara and Holmes 2010, 34–35). Кина и САД се стога налазе у све израженијој трци у морнаричком наоружању. Ова чињеница нас наводи на закључак да живимо у „неомахановском добу“, названом по америчком класику геополитике из 19. века Алфреду Тејеру Махану (Alfred Mahan), где овладавање поморским путевима и приобалним подручјима поново долази у фокус борбе за светско господство, за разлику од најмање једног века „макиндеровског доба“ које му је претходило, када су се велике силе у маниру који је наговестио британски класик геополитике Халфорд Макиндер (Halford Mackinder) такмичиле за доминацију евроазијским копном (Трапара 2020). Тај аспект и даље је присутан у америчко-руском ривалству, односно борби за контролу над Источном Европом, као предворјем евроазијског предела срца (*Heartland*), које би представљало пречицу ка контроли читаве Евроазије и последично света (Mackinder [1919] 2009, 105, 120–121, 150; Трапара 2014).

Борба Русије и САД-а за Источну Европу, чији је руско-украјински рат најновија трагична фаза, међутим, посредно је повезана и с кинеско-америчким ривалством. Замислимо да амерички геополитички продор на исток Европе успе, те да Русија изгуби у Украјини и као последицу тога буде избачена из редова великих сила и постане амерички вазал. САД би онда једним ударцем овлададе и Источном Европом и највећим делом предела срца, те би опколиле Кину и с копна и с мора. У таквом безбедносном окружењу, Кина не би још дуго могла да води независну спољну политику и одупире се америчком хегемонизму. Стога је поседовање пријатељске силе – што је тренутно Русија – на својој

најрањивијој северној граници – предуслов опстанка Кине као велике силе (сетимо се да она није могла у пуној мери да се оствари као велика сила у току постојања Совјетског Савеза, макар до Никсонове триангуларне дипломатије и стратешког приближавања САД-а). Ако је са те стране безбедна, Кину је готово немогуће војно угрозити – амфибијски напад на њену обалу био би неизводљив, а покушај да се то уради преко Индокине или Корејског полуострва, где су се у другој половини 20. века водила два крвава рата, такође би био авантура осуђена на пропаст. Зато Кина, иако у ризику да је руско-украјински сукоб увуче у рат са САД-ом пре времена, не сме да дозволи ни пораз Русије у Украјини.

Оцена да је актуелно ривалство Кине и САД-а претежно поморско, док је копнена компонента засад „скривена“, има битан утицај на прогнозу хоће ли међу двема силама доћи до оружаног сукоба. Како би тај сукоб највероватније избио на мору, почев од тајванског мореуза па ка отвореном океану, упитно је да ли би нуклеарно оружје могло да га одврати, јер је оно пре свега усредсређено на одбрану државне територије, односно копна од напада. Штавише, Кина поседује нуклеарну доктрину „не употреби први“ (*no first use*), што значи да се не би (одмах) послужила нуклеарним оружјем све и да буде копнено нападнута. Тиме је вероватноћа кинеско-америчког рата већа него што је била у случају ривалства телурократског Совјетског Савеза и таласократских САД, који су се међусобно нуклеарно одвраћали посред европског копна. Ако би пак у перспективи дошло до тога да Русија почне да губи на украјинском фронту, вероватније је да би се Кина одлучила за подршку Русији без директног укључивања у рат – онако како тренутно САД подржавају Украјину – како управо не би провоцирала Американце да посегну за нуклеарним оружјем. Геополитика, дакле, више говори у прилог кинеско-америчког рата него што не говори, повећавајући вероватноћу његовог избијања у односу на ону на коју нас наводе поларност система и оријентација актера према *status quo*-у, али геополитика нуди само објективни оквир, док су људи ти који доносе одлуке. Њих воде одређене идеје, односно идеологије, па остаје да видимо и како тај аспект утиче на кинеско-америчко ривалство.

Либерална демократија – део проблема или решења?

Два су елемента идеолошког приступа Сједињених Држава Кини. Један је општи и тиче се идеолошке мотивисаности америчке хегемонистичке велике стратегије. Ова стратегија се зове либералном хегемонијом, јер полази од претпоставке да је за безбедност америчког унутрашњег либерално-демократског поретка неопходно да САД постану глобални хегемон. То не значи да је нужно да све државе света постану либералне демократије (Ikenberry 2020, xi-xii) – иако заговорници овог приступа сматрају да ће се пре

или касније и то десити објективним историјским развојем – већ је довољно да поштују „поредак заснован на правилима“ (*rules-based order*), што је еуфемизам за алтернативни међународноправни поредак заснован на америчкој хегемонији (јер у постојећем врховну улогу равноправно има пет сталних чланица Савета безбедности Уједињених нација) (Dugard 2023). Кина не само што то не жели, већ има и највећи капацитет да се супротстави успостављању хегемоније САД-а, услед чега је природни непријатељ у очима идеолошки мотивисаних креатора америчке спољне политике. Други елемент се тиче унутрашњег уређења у Кини, која не само да је ауторитарна, већ је и антилиберална у смислу да се и даље званично води комунистичком идеологијом. То је разлог зашто је чак и Доналд Трамп (Donald Trump), који се није показао посебно приврженим стратегији либералне хегемоније, услед свог антикомунизма испољавао посебно непријатељску оријентацију према Кини (уз Кубу, Венецуелу и у почетку мандата Северну Кореју).

Идеолошка обојеност америчко-кинеског односа отежава споразумевање међу њима и повећава вероватноћу оружаног сукоба. САД већ иза себе имају дводеценијско искуство делегитимације режима у Пекингу, када су одржавале фикцију да националистички републикански режим на Тајвану представља целу Кину. Нова делегитимација кинеских власти ка којој се убрзаним корацима иде, практично би затворила врата дипломатији чим искрсне први већи спор. Пекинг и Вашингтон више се не би спорили око Тајвана и Јужног кинеског мора, или краће интелектуалне својине и сајбер активности, већ око права кинеског режима да постоји у актуелном облику. То би могло да увећа идеологизацију укупних међународних односа, коју већ видимо на примерима руске „одбране хришћанских вредности“ против „декадентног Запада“, те несмиривања радикалног исламизма, али и све израженијих идеолошких подела унутар самог Запада (па и САД-а). Инсистирање Џозефа Бајдена (Joseph Biden) на глобалној подели између сила демократије и аутократије, Америци би могло да се врати као бумеранг.

Но, чињенична идеологизованост спољне политике САД-а парадоксално може да пружи и излаз из кинеско-америчког „клинча“. Шта тачно фали поретку либералне демократије, осим што покреће амерички хегемонизам и проглашава сопствену победу за „крај историје“? Колико год несавршена била, либерална демократија се показала бољом од свих бивших и актуелних друштвених поредака. Замислимо да кинеско становништво и елита у неком тренутку оцене да би и њима живот био лепши уколико би имали вишепартијски систем, периодично одржавали слободне и поштене изборе, слободу медија и власт ограничену кочницама и равнотежама. Да ли би Вашингтону даљи раст такве Кине био једнако неприхватљив као ове сада? Да ли би наставио да инсистира да буде глобални хегемон, ако би се испоставило да свет може да буде једнако

„безбедан за демократију“ и ако би њиме равноправно управљале демократске САД и Кина (уз могући додаток демократизоване Русије)? Или чак ако би на дужи рок пристала на хегемонију демократске Кине? За то заправо постоји историјски преседан. Велика Британија је почетком 20. века била изузетно забринута што су је САД престигле по свим параметрима моћи, али ће се убрзо с тим помирити – не само зато што није имала начина да заустави амерички раст, већ и зато што је будућу америчку хегемонију видела као бенигну, услед идеолошке блискости двеју држава.

Идеолошки аспект америчко-кинеског ривалства, дакле, има и оптимистични елемент, али да би се он реализовао неопходно је да дође до демократизације у Кини. Постоје мишљења како је то немогуће, јер Кина не познаје такву владавину, те како би искорак ка демократизацији водио заустављању кинеског раста и можда хаосу и распаду државе (Allison 2017, 220). Таква претпоставка је само на нивоу инсинуације и ничим утемељена. Напротив, примери држава из разних крајева света, које нису имале демократску традицију али су у неком периоду изградиле консолидоване демократске поретке – међу њима и из непосредног кинеског суседства, где то важи најпре за Јапан, а затим и за (кинески Тајван) – говоре супротно. У свету у коме је приметан тренд ка дегенерацији либералне демократије утапањем у „политичку коректност“ у њеном језгру – на политичком Западу предвођен САД-ом – зашто не би било могуће, и пожељно, да корак ка обнови стварне демократије дође однекуд споља? Тим пре што би она у случају Кине могла да има и социјалистичку компоненту, као потенцијално напреднији вид од либералне.

Закључак

Главна оса актуелних међународних односа, као и она која ће их карактерисати у догледно време, јесте кинеско-америчко ривалство. За његово разумевање и процену његових перспектива, неопходно је, поред утврђивања поларности међународног система у коме се оно одвија, те оријентације актера у односу на *status quo*, размотрити и геополитичке и идеолошке аспекте овог ривалства. Актуелни међународни систем је биполаран, са два пола моћи (САД и Кина) и Русијом као трећом, обичном великом силом. Унутар кинеско-америчког ривалства, тренутно су САД, а не Кина, актер који својим ревизионизмом (хегемонизмом) изазива безбедносну дилему и потенцијални сукоб. Кинеско-америчко ривалство претежно је поморског карактера, мада има и скривену копнену црту, уколико се у контексту њега посматра и руско-амерички сукоб на тлу Источне Европе. Коначно, ривалство је и идеолошки обојено, пре свега због става америчке елите према кинеској аутократији и владајућој Комунистичкој партији. Сви ови аспекти узети заједно, а у комбинацији са

све оштријим руско-америчким ривалством и кинеско-руским приближавањем, говоре у прилог даљег заопштравања ривалства САД и Кине и потенцијалне ескалације ка индиректном, а можда и директном оружаном сукобу. Но, последњи, идеолошки аспект нуди и излаз из конфронтације, уколико би се Кина демократизовала и тиме отклонила један од кључних повода да њен економски раст САД посматрају као безбедносни изазов, а њу саму као потенцијалног непријатеља. Биполарна равнотежа снага двеју идеолошки сличних и *status quo* оријентисаних суперсила, од којих би једна предњачила у војној а друга у економској сфери (Yuan 2018), била би најбољи рецепт за међународни мир и безбедност у деценијама које долазе.

Библиографија

- Allison, Graham. 2017. *Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap?* Melbourne and London: Scribe.
- Dugard, John. 2023. "The Choice Before Us: International Law or a 'Rules-Based International Order'?" *Leiden Journal of International Law* 36: 223–232.
- Ikenberry, John G. 2020. *A World Safe for Democracy: Liberal Internationalism and the Crises of Global Order*. New Haven and London: Yale University Press.
- Kissinger, Henry. 1994. *Diplomacy*. New York: Simon and Schuster.
- Layne, Christopher. 2006. *The Peace of Illusions: American Grand Strategy from 1940 to the Present*. Ithaca and London: Cornell University Press.
- Mackinder, Halford J. (1919) 2009. *Democratic Ideals and Reality*. London: Faber and Faber.
- Mearsheimer, John J. 2001. *The Tragedy of Great Power Politics*. New York and London: W.W.Norton and Company.
- Mearsheimer, John J. 2018. *The Great Delusion: Liberal Dreams and International Realities*. New Haven and London: Yale University Press.
- Posen, Barry R. 2014. *Restraint: A New Foundation for U.S. Grand Strategy*. Ithaca and London: Cornell University Press.
- Пророковић, Душан. 2018. *Ера мултиполарности*. Београд: Службени гласник.
- Rose, Gideon. 1998. "Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy". *World Politics* 51 (1): 144–172.
- Schweller, Randall L. 1994. "Bandwagoning for Profit: Bringing the Revisionist State Back In". *International Security* 19 (1): 72–107.
- Schweller, Randall L. 1996. "Neorealism's Status Quo Bias: What Security Dilemma?". In: *Realism: Restatements and Renewal*, edited by Benjamin Frankel, 90–122. London and New York: Frank Cass.
- Schweller, Randall L. 1998. *Deadly Imbalances: Tripolarity and Hitler's Strategy of World Conquest*. New York: Columbia University Press.

- Трапара, Владимир. 2014. „Савремени значај Макиндреровог концепта Источне Европе: случај украјинске кризе“. *Међународна политика* 65 (1155–1156): 26–43.
- Трапара, Владимир. 2017. *Време „ресетовања“: односи Русије и Сједињених Држава у периоду од 2009. до 2012.* Београд: Институт за међународну политику и привреду.
- Трапара, Владимир. 2020. „Улазак у ‘неомахановски’ свет: савремено поморско ривалство Кине и САД“. *Међународни проблеми* 72 (1): 37–60.
- Walt, Stephen M. 2018. *The Hell of Good Intentions: America’s Foreign Policy Elite and the Decline of U.S. Primacy.* New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Waltz, Kenneth N. 1979. *Theory of International Politics.* Reading: Addison-Wesley.
- Yoshihara, Toshi and James R. Holmes. 2010. *Red Star over the Pacific: China’s Rise and the Challenge to U.S. Maritime Strategy* (e-book). Annapolis: Naval Institute Press.
- Yuan, Yang. 2018. “Escape Both the ‘Thucydides Trap’ and the ‘Churchill Trap’: Finding a Third Type of Great Power Relations under the Bipolar System”. *The Chinese Journal of International Politics* 11 (2): 193–235.

Vladimir TRAPARA

GEOPOLITICAL AND IDEOLOGICAL ASPECTS OF THE US-CHINA RIVALRY

Abstract: The majority of international relations researchers agree that the leading element in the rest of the 21st century will be the rivalry and potential conflict between the two mightiest world powers, the United States and China. However, there are disagreements regarding the assessment of the character of this rivalry and its aspects, which makes it difficult to forecast its further development and formulate recommendations for avoiding the outbreak of conflict. In this work, the author takes a critical position concerning the existing concepts of American-Chinese relations and presents his own point of view. Its first element is that the present international system is currently in the consolidation phase of a new bipolarity (instead of the previous unipolar system), contrary to the thesis that it is moving towards multipolarity. The second element is that the USA is actually a revisionist (hegemonic) power and thus the initiator of the rivalry with China, and not the other way around. The third element is that this rivalry is predominantly of a maritime character in its geopolitical aspect, although it also contains an essential but “hidden” land feature. The fourth element is that ideology, rather than realism and geopolitics, is the primary driver of American policy towards China, which in the current phase complicates the American-Chinese rivalry but could also show a way out of it.

Keywords: United States, China, rivalry, polarity, hegemony, geopolitics, ideology.